

Секція: Економіка та управління національним господарством

Денисенко Микола Павлович

доктор економічних наук, професор

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Бреус Світлана Василівна

доктор економічних наук, доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ БЕЗПЕКИ ЯК КАТЕГОРІЇ

В сучасних умовах дослідження процесів та чинників, що справляють вплив економічний розвиток України набуває суттєвого значення, адже досягнення належного рівня економічної безпеки держави є запорукою її майбутнього процвітання.

В цілому, можна зазначити, що в період другої половини ХХ ст. до початку ХХІ ст. відбулось виокреслення поняття «безпека», що дає можливість конкретизувати міри по її забезпеченню. Зокрема, відбулось усвідомлення, що безпека охоплює не тільки військову сферу, але і виходить на інші рівні: політичний, економічний, соціальний тощо.

При дослідженні безпеки як категорії доцільно також враховувати можливі ресурси різних видів, наявність яких в достатньому обсязі дозволить досягти такого стану, за якого буде забезпечений належний рівень безпеки задля можливості протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам.

На основі дослідження наукових праць у сфері безпеки з урахуванням її характерних рис здійснене виокремлення основних

підходів до трактування безпеки як категорії та здійснено синтез таких підходів залежно від сутності тлумачення й характеристик цієї категорії (рис. 1).

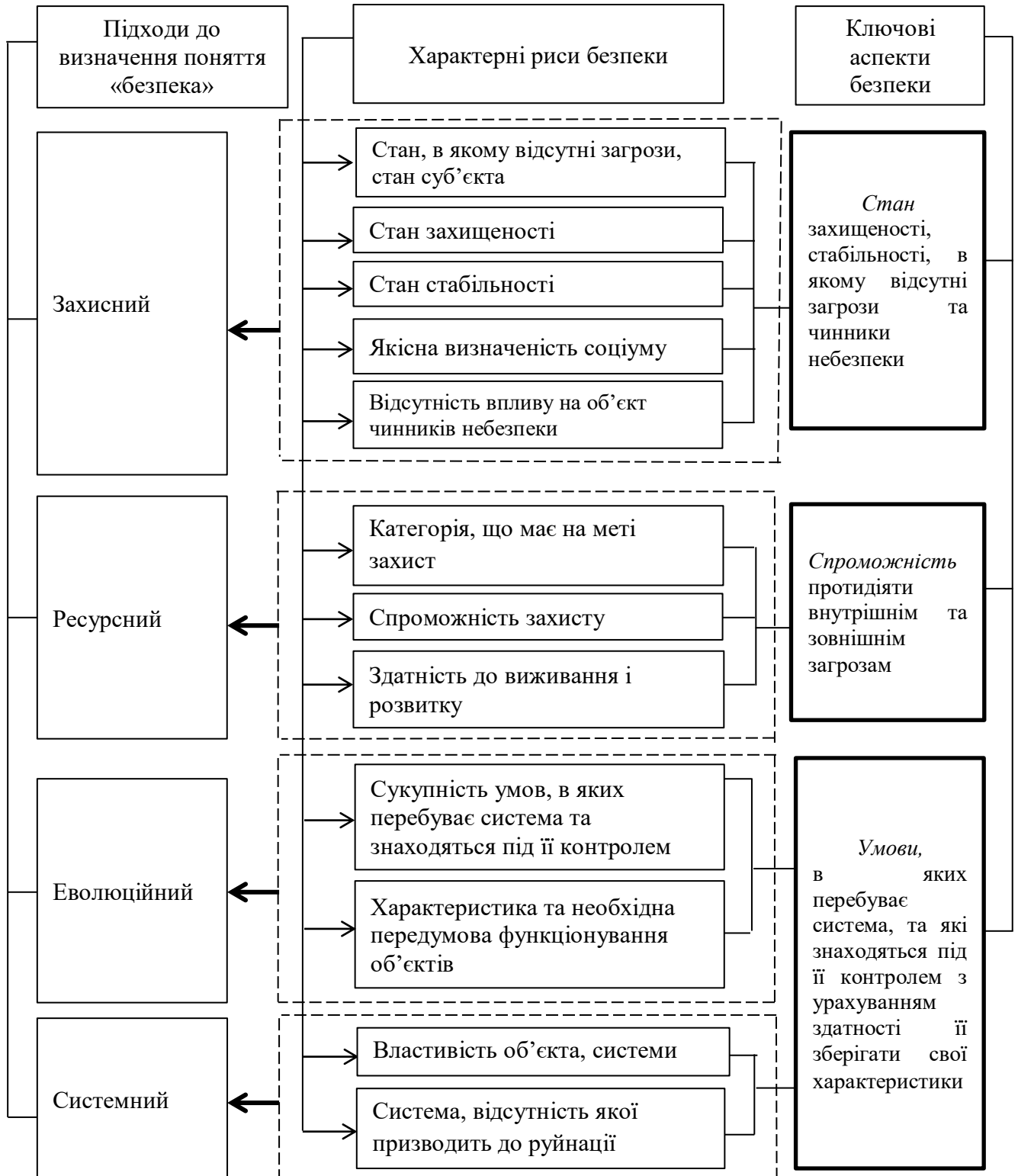

Рис. 1. Основні підходи до трактування безпеки як категорії

Джерело: сформовано на основі [1-14], що оприлюднено в працях [15-17]

Зважаючи на виділені підходи, характерні риси та ключові аспекти доцільним є розгляд безпеки як категорії з позиції спроможності протидіяти загрозам, в динаміці, оскільки чинники, що на неї впливають та сила їх впливу постійно змінюється, таким чином зміщується епіцентр, що потребує, у свою чергу, проведення постійного моніторингу стану безпеки та розроблення адекватних, відповідних сучасним умовам заходів щодо її забезпечення та захисту від загроз.

Враховуючи наведені на рис. 1 підходи основними підходами до трактування безпеки як категорії доцільно вважати ресурсний та захисний. Слід зазначити, що поєднання цих двох підходів до трактування безпеки як категорії найповніше характеризує її за змістом, а також свідчить про можливість досягнення певного бажаного стану, за якого відсутня небезпека, при цьому не досягнення його може призвести до руйнації суб'єкта, а за критичних обставин і об'єкта безпеки.

Сутність дефініції «економічна безпека», окремі аспекти, пов'язані з місцем, роллю економічної безпеки з позиції її ієрархічної підпорядкованості та історичної парадигми виникнення й розвитку, що характеризують й узагальнюють погляди науковців з різних точок зору на це поняття, знайшли відображення в наукових працях багатьох вчених. На різних етапах розвитку світу економічна безпека як категорія відіграла значну роль у економічних системах країн, пройшовши при цьому тривалий шлях еволюційного розвитку з точки зору захисту людини до захисту держави від небезпек.

Однак, вважається за доцільне зазначити, що в сучасній науковій літературі не існує єдиного визначення економічної безпеки як категорії, однак наявна велика кількість наукових підходів до її характеристики внаслідок використання при дослідженні цієї категорії різних об'єктів та інструментів. Переважним чином наукові праці більшості дослідників стосуються дослідження економічної безпеки як стану захищеності

економіки від зовнішніх та внутрішніх загроз задля подальшого її розвитку. Враховуючи, що економічна безпека є складовою національної безпеки, доцільним вбачається проведення дослідження теоретичних засад управління економічною системи закладів вищої освіти через призму її зв'язку з національною безпекою, економічною безпекою держави, регіону, підприємства (суб'єкта господарювання).

У зв'язку з зазначеним доцільним вбачається в сучасних умовах створення належних умов для забезпечення ефективного розвитку економіки та розроблення адекватних заходів підвищення рівня економічної безпеки держави. Належний рівень економічної безпеки досягається здійсненням єдиної державної політики, підкріпленої системою скоординованих заходів, адекватних внутрішнім та зовнішнім загрозам. Без такої політики неможливо забезпечити належний рівень економічного розвитку держави [15-17].

Забезпечення економічної безпеки держави має здійснюватися як складова національної безпеки держави, що потребує орієнтації на стратегічні напрями її розвитку.

Зазначене вимагає посилення уваги до реалізації євроінтеграційних пріоритетів України з метою підвищення рівня економічного розвитку як держави в цілому, так і реального сектору економіки.

Література

1. Ситник Г. П., Олуйко В. М., Вавринчук М. П. Національна безпека України: теорія і практика / за заг. ред. Г. П. Ситника. Хмельницький; К. : Кондор, 2007. 616 с.
2. Wolfers A. Diskort and Collaboration, Essays on International Politics. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1962. 150 p.
3. Баланда А. Безпека як соціальний феномен: дискурс людського розвитку // Україна: аспекти праці. 2007. № 1. С. 25–29.

4. Коженювські Л. Управління безпекою // Актуальні проблеми економіки. 2004. № 1 (31). С. 147–154.
5. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин. Львів: Світ, 1995. 143 с.
6. Крихтін Є. І. Соціальна політика та економічна безпека / за заг. ред. Є. І. Крихтіна. Донецьк : Каштан, 2004. 335 с.
7. Бодрук О. С. Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти : монографія // Рада Національної безпеки і оборони України, Національний ін-т проблем міжнародної безпеки. К.: НІПМБ, 2001. 299 с.
8. Мороз О. В., Карачина Н. П., Шиян А. А. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства : монографія. Вінниця: ВНТУ, 2011. 241 с.
9. Щербина В. М. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємств і установ // Актуальні проблеми економіки. 2006. № 10 (64). С. 220–225.
10. Національна економіка / за ред. П. В. Круша. К. : Каравела, 2008. 416 с.
11. Заплатинський В. М. Логіко-детермінантні підходи до розуміння поняття «Безпека» // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2012. Вип. 5. 336 с. С. 90–98.
12. Система оцінок зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз національній безпеці України : наук.-інформ. зб. / В. П. Горбулін, С. І. Пирожков та ін. К. : Євроатлантикінформ, 2005. 229 с. (Серія : Дослідження і розробки у сфері євроатлантичної інтеграції України ; вип. 16).
13. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. Луганськ : Вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2011. 400 с.

14. Шнипко О. С. Види і чинники безпеки ієрархічних економічних систем: теоретико-методологічний аспект // Актуальні проблеми економіки. 2006. № 5 (59). С. 78–85.
15. Денисенко М. П., Бреус С. В. Характеристика поняття «економічна безпека» як категорії // Теорія і практика діяльності підприємств: монографія : в 2 т. Т. 1 / Нац. металург. академія України; за заг. ред. Л. М. Савчук, Л. М. Бандоріної. Дніпро : Пороги, 2017. 472 с. С. 131–146.
16. Бреус С. В. Економічна безпека як категорія // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2017. № 12. С. 140–149.
17. Бреус С. В. Управління економічною безпекою системи вітчизняних закладів вищої освіти / С. В. Бреус : монографія. Київ : КНУТД, 2019. 400 с.